ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ
της 25ης Οκτωβρίου 1977 *

Στην υπόθεση 26/76,

Metro SB-Großmärkte GmbH & Co. KG, Schlüterstraße 3, 4 Düsseldorf 30, εκπροσωπούμενη από τον δικηγόρο Ντύσσελντορφ VON DER OSTEN, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον ROBERT ELTER, 1, BOULEVARD ROYAL,

προσφεύγουσα,

και

Verband des SB-Großhandels EV, Theaterstraße 8, 3 Hannover, εκπροσωπούμενη από το δικηγόρο Αμβούργου BARTHOLATUS, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον ROBERT ELTER, 11, BOULEVARD ROYAL,

παρεμβαίνουσα,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης από τον DIETER OLDEKOP, μέλος της νομικής υπηρεσίας της Επιτροπής, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον MARIO CERVINO, κτίριο JEAN MONNET, KIRCHBERG,

καθής,

και

Saba Schwarzwälder Apparate-Bau-Anstalt August Schwer und Söhne GmbH, 7730 VILLINGEN-SCHWENNINGEN, εκπροσωπούμενη από το δικηγόρο Στουτγάρδης

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

CHRISTIAN HOOTZ, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον GEORGES REUTER, 12, RUE NOTRE DAME,

παρεμβαίνουσα,

που έχει ως αντικείμενο την ακύρωση της απόφασης της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της 15ης Δεκεμβρίου 1975 περί διαδικασίας του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ (IV /847-SABA, ABL. L 28 της 3.2.1976, σ. 19),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

συγκείμενο από τους H. Kutscher, πρόεδρο, M. Sørensen και G. Bosco, προέδρους τμήματος, A. M. Donner, J. Mertens de Wilmars, P. Pescatore, A. J. Mackenzie Stuart, A. O' Keeffe και A. Touffait, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: G. Reischl
γραμματέας: A. Van Houtte

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

(το μέρος που περιέχει τα περιστατικά παραλείπεται)

Σκεπτικό

1 Με προσφυγή που κατατέθηκε στη γραμματεία του Δικαστηρίου στις 11 Μαρτίου 1976 η εταιρεία METRO SB-GROSSMÄRKTE GMBH & Co. KG (εφεξής: METRO) ζητεί κατά κύριο λόγο να ακυρωθεί η απόφαση της Επιτροπής της 15ης Δεκεμβρίου 1975 (ABL L 28, της 3.2.1976 σ. 19) σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ για το σύστημα επιλεκτικής διανομής που καθιέρωσε η εταιρεία SCHWARZWÄLDER APPARATE-BAU-ANSTALT AUGUST SCHWER UND SÖHNE GMBH (εφεξής: SABA) κατά την πώληση των ηλεκτρονικών της συσκευών ψυχαγωγίας στην κοινή αγορά. Με την προσφυγή ζητείται ακόμη να ακυρωθεί η άρνηση της Επιτροπής, που διατυπώθηκε σε έγγραφο της 14ης Ιανουαρίου 1976, να τροποποιήσει την απόφασή της της 15ης Δεκεμβρίου 1975, προκειμένου να λάβει υπόψη της τις εκ νέου προβληθείσες

αντιρρήσεις της προσφεύγουσας, η οποία όμως είχε ήδη την ευκαιρία να τις προτείνει κατά την ακρόαση των ενδιαφερομένων και τρίτων, την οποία πραγματοποίησε η Επιτροπή πριν από την έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως βάσει του άρθρου 19 του κανονισμού 17 του Συμβουλίου της 6ης Φεβρουαρίου 1962 και βάσει του κανονισμού της Επιτροπής 99/63 της 25ης Ιουλίου 1963. Στο άρθρο 1 της απόφασης ορίζεται ότι οι εφαρμοζόμενοι από τη SABA όροι πωλήσεως στο εσωτερικό εμπόριο (έκδοση Μαΐου 1972) δεν εμπίπτουν στην απαγόρευση του άρθρου 85, παράγραφος 1 της Συνθήκης ΕΟΚ, με το άρθρο 2 δε η Επιτροπή χορηγεί εξαίρεση για το υπόλοιπο σύστημα διανομής βάσει του άρθρου 85, παράγραφος 3.

2 Με την προσφυγή ζητείται μεν να ακυρωθεί η προσβαλλόμενη απόφαση στο σύνολό της, αλλά η εξέταση των λόγων ακυρώσεως καταδεικνύει ότι οι λόγοι αυτοί αφορούν μόνο τη νομιμότητα του άρθρου 2 της απόφασης.

Επί του παραδεκτού

α) Ως προς το έγγραφο της 14ης Ιανουαρίου 1976

3 Η Επιτροπή αμφισβητεί το παραδεκτό της προσφυγής καθόσον στρέφεται κατά της άρνησης της Επιτροπής, η οποία διατυπώνεται στο έγγραφο της 14ης Ιανουαρίου 1976.

4 Η άρνηση αυτή έχει απλώς χαρακτήρα βεβαιωτικό της αποφάσεως της 15ης Δεκεμβρίου 1975. Η ακύρωσή του θα ήταν ίσης σημασίας με την ακύρωση της αποφάσεως αυτής. Η προσφυγή λοιπόν πρέπει να θεωρηθεί ως προς το δεύτερο αυτό σημείο ότι δεν έχει αντικείμενο και κατά συνέπεια ως απαράδεκτη.

β) Ως προς την απόφαση της 15ης Δεκεμβρίου 1975

5 Η SABA που άσκησε στην υπόθεση παρέμβαση υπέρ της Επιτροπής, υποστήριξε την άποψη ότι η προσφυγή είναι απαράδεκτη, επειδή η METRO δεν θίγεται άμεσα και ατομικά από την προσβαλλόμενη απόφαση.

6 Το άρθρο 173, παράγραφος 2, της Συνθήκης ΕΟΚ ορίζει ότι: «Κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο δύναται με τις ίδιες προϋποθέσεις να ασκήσει προσφυγή κατά των αποφάσεων που απευθύνονται σ' αυτό, καθώς και κατά αποφάσεων που, αν και εκδίδονται ως κανονισμοί ή αποφάσεις που απευθύνονται σε άλλο πρόσωπο, το αφορούν άμεσα και ατομικά.» Επειδή η METRO δεν είναι αποδέκτης της προσβαλλόμενης απόφασης, πρέπει να εξεταστεί αν η απόφαση την αφορά άμεσα και ατομικά.

7 Η METRO διεξάγει το λεγόμενο χονδρεμπόριο αυτοεξυπηρετήσεως με τριάντα υποκαταστήματα στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας και σε μερικά άλλα κράτη μέλη. Αυτή η μορφή εμπορίας, με την οποία η METRO ανταγωνίζεται ιδίως ειδικευμένους χονδρεμπόρους, συνίσταται στο να προμηθεύεται η METRO χονδρικά από τους κατασκευαστές ευρεία ποικιλία εμπορευμάτων του τομέα τροφίμων (FOOD) καθώς και άλλων τομέων (NON FOOD) για να τα μεταπωλεί κατά κύριο λόγο είτε σε εμπόρους λιανικής πωλήσεως, που τα μεταπωλούν με τη σειρά τους είτε σε ιδιοκτήτες εμπορικών, βιοτεχνικών ή βιομηχανικών επιχειρήσεων, οι οποίοι χρησιμοποιούν τα αγορασθέντα εμπορεύματα στην επιχείρησή τους για επαγγελματικούς σκοπούς ή τέλος σε ιδιώτες τελικούς καταναλωτές, που χαρακτηρίζονται ως «τελικοί καταναλωτές που συνιστούν οργανωμένες μονάδες», αν και ως προς αυτό τον τελευταίο τομέα υφίσταται διαφωνία των διαδίκων. Η METRO πωλεί τα εμπορεύματα κατά το λεγόμενο σύστημα «CASH-AND-CARRY». Κατά το σύστημα αυτό οι αγοραστές διαλέγουν τα εμπορεύματα στις εγκαταστάσεις του πωλητή, όπου έχουν τοποθετηθεί με ελάχιστο κόστος παρουσιάσεως, κατά τρόπο ώστε ο πελάτης να μπορεί εύκολα να τα πάρει ο ίδιος εξοφλώντας τοις μετρητοίς· αυτό έχει ως συνέπεια χαμηλότερες τιμές και τη δυνατότητα να αρκείται κανείς σε μειωμένο περιθώριο κέρδους σε σχέση με το παραδοσιακό χονδρεμπόριο. Χαρακτηριστικό αυτής της μορφής εμπορίας είναι οι ιδιαίτερες μέθοδοι πωλήσεως καθώς και το είδος της πελατείας, προς το οποίο απευθύνεται ο έμπορος χονδρικής πώλησης.

8 Η προσφεύγουσα είχε απευθυνθεί στη SABA για να αναγνωριστεί ως έμπορος χονδρικής πώλησης ηλεκτρονικών συσκευών ψυχαγωγίας. Η SABA αρνήθηκε, επειδή η προσφεύγουσα δεν ήταν διατεθειμένη να συμμορφωθεί με μία σειρά όρων από τους οποίους η SABA εξαρτά την αναγνώριση κάποιου ως χονδρεμπόρου της. Κατά την άποψη της προσφεύγουσας οι όροι αυτοί δεν συμβιβάζονται με τη δομή του χονδρικού εμπορίου που διεξάγει στα δικά της καταστήματα αυτοεξυπηρετήσεως. Αυτό ισχύει ιδίως για την απαγόρευση που επιβάλλεται στους εμπόρους χονδρικής πώλησης SABA να διαθέτουν τις συσκευές SABA σε επαγγελματίες τελικούς καταναλωτές, δηλαδή σε εμπόρους ή βιοτέχνες, που δεν αναπτύσσουν δραστηριότητες στον τομέα των ηλεκτρονικών συσκευών, αλλά χρησιμοποιούν τις αγορασθείσες συσκευές στην επιχείρησή τους για επαγγελματικούς σκοπούς, καθώς και για την απαγόρευση διαθέσεως σε «τελικούς καταναλωτές που συνιστούν οργανωμένες μονάδες» και για τις υποχρεώσεις που επιβάλλονται στους εμπόρους χονδρικής πώλησης που συνάπτουν συμβάσεις συνεργασίας με τη SABA. Η παρεμβαίνουσα SABA αντίθετα έχει τη γνώμη ότι οι όροι αυτοί συμβιβάζονται με τη δραστηριότητα της METRO. Η METRO τους απέρριψε κυρίως λόγω της πολιτικής της στις πωλήσεις που αποβλέπει στο να συνδυάσει τη λειτουργία εμπόρου χονδρικής και λιανικής πώλησης. Δεν μπορεί να βρει σύμφωνη σε αυτό τη SABA λόγω της δομής του συστήματος των πωλήσεών της, κατά το οποίο οι δύο λειτουργίες — σύμφωνες, όπως εξηγεί, με τις αξιώσεις της γερμανικής ομοσπονδιακής νομοθεσίας — είναι σαφώς διαχωρισμένες μεταξύ τους.

9 Συνεπεία της αρνήσεως που της απευθύνθηκε, η προσφεύγουσα κατέθεσε στις 7 και 9 Νοεμβρίου 1973 «αίτηση» στην Επιτροπή σύμφωνα με το άρθρο 3, παράγραφος 2, περίπτωση β, του κανονισμού 17, με την οποία ζητούσε να αναγνωριστεί ότι το σύστημα πωλήσεων της SABA συνιστά παράβαση των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης και να υποχρεωθεί η εταιρεία SABA να παύσει τη διαπιστωθείσα παράβαση.

10 Από την πλευρά της η SABA κοινοποίησε κατά τα έτη 1962, 1963, 1969 και 1972 τους όρους πωλήσεως για το εσωτερικό εμπόριο, τις συμφωνίες αποκλειστικής αντιπροσωπεύσεως που συνάπτει με επιχειρήσεις από άλλα κράτη μέλη, «τις βεβαιώσεις αναλήψεως υποχρεώσεων αποκλειστικής διανομής των εμπόρων χονδρικής πώλησης SABA», τις οποίες υποβάλλει προς υπογραφή στους εμπόρους χονδρικής και λιανικής πώλησης στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας και τις «βεβαιώσεις αναλήψεως υποχρεώσεων ΕΟΚ εμπόρων χονδρικής πώλησης και ειδικευμένων εμπόρων λιανικής πώλησης SABA» προκειμένου να λάβει αρνητική πιστοποίηση κατά το άρθρο 2 του κανονισμού 17 ή έγκριση εξαιρέσεώς της κατά το άρθρο 85, παράγραφος 3 της Συνθήκης και το άρθρο 6 του κανονισμού 17. Στις 22 Ιουλίου 1974, δηλαδή μετά την κατάθεση της αιτήσεως από τη METRO, η SABA κοινοποίησε εκτός από αυτά και τη στερεότυπη σύμβαση συνεργασίας, την οποία πρέπει να συνάπτουν οι έμποροι χονδρικής πώλησης, τους οποίους αναγνωρίζει.

11 Η Επιτροπή θεώρησε δεδομένο το έννομο συμφέρον της METRO για τη διαπίστωση ενδεχομένης παραβάσεως και για το λόγο αυτό εξέτασε τις αιτήσεις τόσο της METRO όσο και της SABA. Αφού γνωστοποίησε αρχικά στη METRO την άποψη ότι η αίτησή της δεν μπορεί να γίνει δεκτή και την κάλεσε συγχρόνως με τηλετύπημα της 6ης Δεκεμβρίου 1974 να γνωστοποιήσει τις παρατηρήσεις της σύμφωνα με το άρθρο 6 του κανονισμού 99/63, μετά τη γνωστοποίηση των παρατηρήσεων αυτών και την ακρόαση της προσφεύγουσας μετέβαλε η Επιτροπή εν μέρει την άποψή της και έδωσε εντολή στη SABA να καταργήσει ορισμένες από τις υποχρέωσεις που επιβάλλει στους χονδρεμπόρους, ιδίως την απαγόρευση διαθέσεως σε επαγγελματίες τελικούς καταναλωτές. Η SABA συμφώνησε μεταξύ άλλων με την τροποποίηση αυτή. Τότε εξέδωσε η Επιτροπή την προσβαλλόμενη απόφαση, η οποία όμως αφήνει άθικτες σε διάφορα σημεία τις ιδιομορφίες του συστήματος διανομής, το οποίο προσέβαλε η προσφεύγουσα κατά τη διοικητική διαδικασία.

12 Η METRO θεωρεί ότι το σύστημα διανομής που εγκρίθηκε κατ' αυτό τον τρόπο διατηρεί αδικαιολόγητα εμπόδια για την αναγνώρισή της ως εμπόρου χονδρικής πώλησης SABA· για το λόγο αυτό άσκησε την παρούσα προσφυγή.

13 Από το προαναφερθέν ιστορικό συνάγεται ότι η προσβαλλόμενη απόφαση εκδόθηκε κυρίως μετά από αίτηση που υπέβαλε η METRO και αναφέρεται στους

όρους του συστήματος διανομής SABA, τους οποίους επικαλέστηκε η επιχείρηση αυτή και εξακολουθεί να επικαλείται για να θεμελιώσει την άρνησή της να εφοδιάσει τη METRO και να την αναγνωρίσει ως έμπορο χονδρικής πώλησης, γι' αυτό και η προσφεύγουσα τους προσέβαλε με την αίτησή της. Χάριν της δίκαιης παροχής εννόμου προστασίας και της ορθής εφαρμογής των άρθρων 85 και 86, τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα που νομιμοποιούνται να καταθέσουν αίτηση προς την Επιτροπή κατά το άρθρο 3, παράγραφος 2, περίπτωση β του κανονισμού 17 για διαπίστωση παραβάσεως των άρθρων 85 και 86 έχουν τη δυνατότητα σε περίπτωση ολικής ή μερικής απορρίψεως της αιτήσεώς τους να ασκήσουν προσφυγή προς προστασία του εννόμου συμφέροντός τους. Ως εκ τούτου πρέπει να θεωρηθεί ότι η επίδικη απόφαση αφορά την προσφεύγουσα άμεσα και ατομικά κατά την έννοια του άρθρου 173, παράγραφος 2· συνεπώς η προσφυγή είναι παραδεκτή.

Επί της ουσίας

14 Κατά την άποψη της προσφεύγουσας η Επιτροπή παρέβη με την επίδικη απόφαση το άρθρο 85, παράγραφος 3 της Συνθήκης, χορηγώντας εξαίρεση από την απαγόρευση του άρθρου 85, παράγραφος 1, παρά την έλλειψη των προϋποθέσεων, και συγχρόνως παρέβη το άρθρο 86 της Συνθήκης επιτρέποντας κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης.

15 Το άρθρο 86 της Συνθήκης εφαρμόζεται μόνο στην περίπτωση που η SABA κατέχει δεσπόζουσα θέση. Γι' αυτό πρέπει κατ' αρχάς να ερευνηθεί, αν συντρέχει τέτοια περίπτωση.

I — Επί της δεσποζούσης θέσεως

16 Η προσφεύγουσα, για να θεμελιώσει τον ισχυρισμό της ότι η SABA κατέχει δεσπόζουσα θέση στην αγορά ηλεκτρονικών συσκευών ψυχαγωγίας της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, ισχυρίζεται ότι σ' αυτό το κράτος μέλος δέκα κατασκευαστές ασχολούνται ενεργά με την κατασκευή ηλεκτρονικών συσκευών ψυχαγωγίας. Σε έξι από αυτές ωστόσο αντιστοιχούν μερίδια που σε σύνολο αποτελούν το κύριο τμήμα της αγοράς· μία από αυτές είναι η SABA, η οποία με ημερήσια παραγωγή χιλίων συσκευών στον τομέα της εγχρώμου τηλεοράσεως κατέχει θέση άνω του μέσου όρου. Προσθέτει δε ότι οι συσκευές SABA ζητούνται πολύ από την πελατεία λόγω της υψηλής τους ποιότητας ανεξάρτητα από την τιμή τους, ώστε κάθε έμπορος θα πρέπει να είναι σε θέση να περιλάβει τις συσκευές SABA στο εμπόρευμά του, αν δεν θέλει να υποστεί τις δυσάρεστες συνέπειες του ανταγωνισμού.

17 Σύμφωνα με τα στοιχεία που προσκόμισε η Επιτροπή και δεν αμφισβητήθηκαν από την προσφεύγουσα, υπάρχουν 26 γερμανοί κατασκευαστές στην αγορά ηλεκτρονικών συσκευών ψυχαγωγίας· 90% της αγοράς αναλογούν σε οκτώ από αυτούς, μεταξύ των οποίων είναι η SABA, το μερίδιο της οποίας κυμαίνεται μεταξύ 5 και 10%. Ειδικά στον τομέα των τηλεοπτικών συσκευών, για τον οποίο η προσφεύγουσα ανέφερε την ποσότητα ημερήσιας παραγωγής, προκειμένου να στηρίξει τον ισχυρισμό της, συνάγεται, από τα στοιχεία που προσκόμισε η Επιτροπή για το 1975 και η προσφεύγουσα αναγνώρισε ως αντιπροσωπευτικά, ότι οκτώ κατασκευαστές καλύπτουν το 91% της αγοράς· από αυτούς ένας υπερβαίνει το 25% και τρεις άλλοι το 10%, ενώ οι τέσσερις άλλοι, μεταξύ των οποίων η SABA, κατέχουν 6 ή 7% της αγοράς. Από τους αριθμούς αυτούς προκύπτει ότι, ακόμα κι αν ληφθεί υπόψη — πράγμα που δεν υποστηρίχτηκε ούτε, πολύ περισσότερο, αποδείχτηκε — ως αποφασιστικής σημασίας αγορά η αγορά των εγχρώμων τηλεοράσεων αντί κυρίως του συνόλου της αγοράς των ηλεκτρονικών συσκευών ψυχαγωγίας, πρόκειται για σχετικά περιορισμένο μερίδιο της αγοράς. Το μερίδιο που κατέχει στην αγορά μια επιχείρηση δεν είναι κατ' ανάγκη το μοναδικό καθοριστικό κριτήριο για την κατοχή δεσπόζουσας θέσης· μπορεί όμως να υποστηριχτεί ορθώς ότι τόσο μικρό μερίδιο στην αγορά προϊόντων υψηλής τεχνολογίας, τα οποία όμως ευχερώς μπορούν να αντικατασταθούν μεταξύ τους από τη σκοπιά της μεγάλης μάζας των αγοραστών, αποκλείει την κατοχή δεσπόζουσας θέσης, εκτός αν συντρέχουν ειδικές συνθήκες. Αυτό ισχύει κυρίως, όταν — όπως εν προκειμένω — μεταξύ των διαφόρων κατασκευαστών υπάρχει σκληρός ανταγωνισμός. Το γεγονός ότι η ποιότητα του εν λόγω προϊόντος υποχρεώνει τους εμπόρους να το περιλαμβάνουν μεταξύ των προσφερομένων εμπορευμάτων τους δεν επιτρέπει στον κατασκευαστή να διαφοροποιεί τη συμπεριφορά του σε μεγάλο βαθμό σε σχέση με τη συμπεριφορά των ανταγωνιστών του ούτε του εξασφαλίζει δεσπόζουσα θέση· ο λόγος όμως αυτός είναι ένας από τους πολλούς παράγοντες ανταγωνισμού. Το ίδιο ισχύει και για το γεγονός που προβάλλει η προσφεύγουσα και η υπέρ αυτής παρεμβαίνουσα ένωση χονδρεμπόρων με καταστήματα αυτοεξυπηρέτησης (εφεξής: SB-VERBAND), ότι και άλλοι κατασκευαστές ηλεκτρονικών συσκευών ψυχαγωγίας εφήρμοσαν ή είχαν σκοπό να εφαρμόσουν παρεμφερές σύστημα επιλεκτικής διανομής με εκείνο που επέτρεψε η Επιτροπή με την προσβαλλόμενη απόφαση. Αυτό ίσως έχει σημασία για να κριθεί, αν το επίδικο σύστημα αντίκειται στο άρθρο 85 της Συνθήκης, δεν μπορεί όμως, σύμφωνα με τα δεδομένα να μετατρέψει σε δεσπόζουσα τη θέση της SABA στην οικεία αγορά.

18 Αφού η SABA δεν κατέχει δεσπόζουσα θέση κατά την έννοια του άρθρου 86, δεν εφαρμόζεται επ' αυτής η διάταξη αυτή. Για το λόγο αυτό πρέπει να απορριφθεί η προσφυγή κατά το μέρος που προβάλλεται παράβαση της διάταξης αυτής.

II — Επί της εφαρμογής του άρθρου 85

19 Κατά την άποψη της προσφεύγουσας, το άρθρο 2 της προσβαλλόμενης απόφασης φέρει το στίγμα της κατάχρησης εξουσίας επειδή η Επιτροπή αγνόησε ότι

αντικείμενο του άρθρου 85 είναι η προστασία του ανταγωνισμού προς όφελος των καταναλωτών, όχι όμως και η προστασία του ισότιμου συμφέροντος ενός κατασκευαστή ή μιας συγκεκριμένης ομάδας εμπόρων που αποβλέπουν στην επίτευξη επιπέδου τιμών που αυτοί θεωρούν ικανοποιητικό. Για την περίπτωση που θεωρηθεί ότι το επίδικο σύστημα πωλήσεων μπορεί να εξαιρεθεί σύμφωνα με το άρθρο 85, παράγραφος 3, από την απαγόρευση, η προσφεύγουσα προβάλλει τον ισχυρισμό ότι η Επιτροπή εφήρμοσε πλημμελώς τη διάταξη αυτή, αναγνωρίζοντας ότι εξαιρούνται περιορισμοί του ανταγωνισμού, οι οποίοι δεν ήταν απαραίτητοι για τη βελτίωση της παραγωγής ή της διανομής των προϊόντων ή την προώθηση της τεχνικής ή οικονομικής προόδου και κατήργησαν τον ανταγωνισμό των χονδρεμπόρων με καταστήματα αυτοεξυπηρετήσεως.

Α — Επί της καταχρήσεως εξουσίας

20 Ο ανόθευτος ανταγωνισμός που απαιτείται από τα άρθρα 3 και 85 της Συνθήκης ΕΟΚ προϋποθέτει την ύπαρξη αποτελεσματικού ανταγωνισμού (WORKABLE COMPETITION) στην αγορά· συνεπώς χρειάζεται τόσος ανταγωνισμός που να εκπληρώνει τις θεμελιώδεις αξιώσεις και τους σκοπούς της Συνθήκης, ιδίως τη δημιουργία ενιαίας αγοράς με συνθήκες όμοιες με της εσωτερικής αγοράς. Η αξίωση αυτή επιτρέπει διαφορές ως προς το είδος και την ένταση του ανταγωνισμού ανάλογα με τα σχετικά προϊόντα ή την παροχή υπηρεσιών και την οικονομική διάρθρωση του εκάστοτε τομέα της αγοράς. Ιδίως στον τομέα της κατασκευής διαρκών καταναλωτικών αγαθών υψηλής ποιότητας και προηγμένης τεχνολογίας, όπου ένας σχετικά μικρός αριθμός μεγάλων και μεσαίων κατασκευαστών προσφέρει μεγάλη ποικιλία προϊόντων που μπορούν ευχερώς να αντικατασταθούν μεταξύ τους — τουλάχιστον από τη σκοπιά του καταναλωτή —, η διάρθρωση της αγοράς δεν εμποδίζει την ύπαρξη ποικίλων μορφών διανομής προσαρμοσμένων στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των διαφόρων κατασκευαστών και στις ανάγκες των διαφόρων κατηγοριών καταναλωτών. Έχοντας αυτά υπόψη δικαίως η Επιτροπή αναγνώρισε ότι, μεταξύ άλλων, τα συστήματα επιλεκτικής διανομής συνιστούν στοιχεία του ανταγωνισμού που συνάδουν με το άρθρο 85, παράγραφος 1, εφόσον η επιλογή των μεταπωλητών γίνεται βάσει αντικειμενικών κριτηρίων ποιοτικού χαρακτήρα που αφορούν την επαγγελματική εξειδίκευση του μεταπωλητή, του προσωπικού του και του υλικού του εξοπλισμού, και εφόσον τα κριτήρια αυτά καθορίζονται ομοιόμορφα έναντι όλων των υπό κρίση μεταπωλητών χωρίς διακρίσεις.

21 Είναι ακριβές ότι γενικά σ' αυτά τα συστήματα διανομής το κέντρο βάρους δεν πέφτει κατ' αποκλειστικότητα ούτε καν κατά κύριο λόγο στον ανταγωνισμό των τιμών. Αυτό συμβαίνει ιδίως, όταν η πρόσβαση στο δίκτυο διανομής εξαρτάται — όπως συμβαίνει στην προκειμένη περίπτωση — από προϋποθέσεις που υπερβαίνουν τις ανάγκες της διανομής, η οποία ταιριάζει στη φύση των προϊόντων. Όσο σημαντικός κι αν είναι ο ανταγωνισμός στις τιμές — ώστε να μη μπορεί ποτέ να καταργηθεί τελείως — πάντως δεν είναι η μοναδική αποτελε-

σματική μορφή ανταγωνισμού ούτε και εκείνη η μορφή ανταγωνισμού στην οποία πρέπει σε κάθε περίπτωση να δίδεται απόλυτη υπεροχή. Οι αρμοδιότητες που παρέχονται στην Επιτροπή με το άρθρο 85, παράγραφος 3 δείχνουν ότι οι αξιώσεις διατήρησης αποτελεσματικού ανταγωνισμού μπορούν να συμβιβαστούν με τη διαφύλαξη διαφορετικής φύσεως σκοπών και ότι για το σκοπό αυτό είναι θεμιτοί ορισμένοι περιορισμοί στον ανταγωνισμό, εφόσον είναι απαραίτητοι για την επίτευξη των σκοπών αυτών και δεν οδηγούν στην κατάργηση του ανταγωνισμού σ' ένα σημαντικό τμήμα της κοινής αγοράς. Η επιδίωξη της διατήρησης στο ειδικό χονδρικό και λιανικό εμπόριο ορισμένου επιπέδου τιμών, που συνδυάζεται με την επιδίωξη της διατήρησης, προς το συμφέρον του καταναλωτή, της δυνατότητας να εξακολουθήσει να υπάρχει αυτή η μορφή διανομής παράλληλα με νέες μορφές διανομής που βασίζονται σε διαφορετική πολιτική ανταγωνισμού, εντάσσεται στους σκοπούς που μπορούν να επιδιώκονται χωρίς να εμπίπτουν αναγκαστικά στην απαγόρευση του άρθρου 85, παράγραφος 1 και, αν ήθελε συμβεί κάτι τέτοιο εν όλω ή εν μέρει, είναι δυνατόν η επιδίωξη αυτή να συγκεντρώνει τις προϋποθέσεις του άρθρου 85, παράγραφος 3. Αυτό ισχύει ακόμη περισσότερο, αν οι προϋποθέσεις αυτές συμβάλλουν επιπλέον στην ενίσχυση του ανταγωνισμού σε άλλους τομείς εκτός των τιμών.

22 Τα αριθμητικά στοιχεία που προσκομίστηκαν από τις δύο πλευρές σχετικά με την ύπαρξη ανταγωνισμού τιμών μεταξύ των εμπόρων SABA, επιτρέπουν μεν τη διαπίστωση κάποιας ακαμψίας στη διάρθρωση των τιμών, δεν δικαιολογούν όμως, ιδίως λόγω της υπάρξεως άλλων στοιχείων ανταγωνισμού μεταξύ προϊόντων του ίδιου σήματος (INTRA-BRAND) καθώς και της υπάρξεως αποτελεσματικού ανταγωνισμού μεταξύ προϊόντων διαφορετικών σημάτων, το συμπέρασμα ότι περιορίζεται ή καταργείται ο ανταγωνισμός στον κλάδο των ηλεκτρονικών συσκευών ψυχαγωγίας. Εναπόκειται πάντως στην Επιτροπή να μεριμνήσει να μην επιταθεί αυτή η ακαμψία της διάρθρωσης των τιμών, πράγμα που ενδέχεται να συμβεί αν αυξηθεί ο αριθμός των δικτύων επιλεκτικής διανομής για την εμπορία του ίδιου προϊόντος. Η Επιτροπή ενέκρινε την αιτηθείσα εξαίρεση μόνο για το διάστημα μέχρι 21ης Ιουλίου 1980. Μ' αυτό τον τρόπο επιφύλαξε στον εαυτό της τη δυνατότητα να επανεξετάσει μέσα σε εύλογη προθεσμία τις επιπτώσεις της απόφασής της ως προς το θέμα αυτό. Συνεπώς είναι αβάσιμος ο λόγος περί καταχρήσεως εξουσίας.

Β — Επί της εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 3

23 Οι προβαλλόμενοι από την προσφεύγουσα ισχυρισμοί επί του θέματος αυτού αναφέρονται σε τέσσερα σημεία:

α) στην υποχρέωση των εμπόρων χονδρικής και λιανικής πώλησης SABA να μεριμνούν, ώστε οι μεταπωλητές, στους οποίους προμηθεύουν συσκευές SABA, να είναι αναγνωρισμένοι έμποροι και να διεξάγουν ορισμένο αριθμό ελέγχων προς την κατεύθυνση αυτή·

β) στην απαγόρευση για τους εμπόρους χονδρικής πώλησης SABA να προμηθεύουν στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας τελικούς καταναλωτές «που συνιστούν οργανωμένες μονάδες»·

γ) στην υποχρέωση των εμπόρων αυτών χονδρικής πώλησης κατά τον εφοδιασμό των αποκαλουμένων «επαγγελματιών» τελικών καταναλωτών να μεριμνούν ώστε οι καταναλωτές αυτοί να χρησιμοποιούν τις συσκευές, τις οποίες προμηθεύονται, μόνο για τους σκοπούς της οικονομικής αποδοτικότητας της επιχείρησής τους, αποκλειομένης κάθε ιδιωτικής χρήσης·

δ) στην υποχρέωση των εμπόρων χονδρικής πώλησης να συμβάλλουν στην ανάπτυξη του δικτύου SABA συνάπτοντας με τη SABA συμφωνίες ανά εξάμηνο για το πρόγραμμα αγορών.

Η προσφεύγουσα θεωρεί ότι αυτά συνιστούν περιορισμούς του ανταγωνισμού, για τους οποίους η Επιτροπή χορήγησε απαλλαγή από την εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 3, παρά το ότι δεν ήταν απαραίτητοι εν προκειμένω για την επίτευξη των σκοπών αυτής της διάταξης, ενώ κατά τα λοιπά θέτουν σε κίνδυνο την ύπαρξη άλλων μορφών διανομής, όπως της μορφής του χονδρεμπορίου με καταστήματα αυτοεξυπηρετήσεως, που στηρίζεται σε διαφορετική πολιτική ανταγωνισμού.

24 Πριν προχωρήσουμε στην εξέταση των ισχυρισμών αυτών, πρέπει να παρατηρηθεί, ότι κατά την άποψη της Επιτροπής, οι όροι του συστήματος επιλεκτικής διανομής, στους οποίους αναφέρεται το άρθρο 2 της προσβαλλόμενης απόφασης, υπήρξαν μεν στο σύνολό τους αντικείμενο εξαιρέσεως κατά το άρθρο 85, παράγραφος 3, αυτό όμως δεν σημαίνει ότι κάθε στοιχείο αυτού του συστήματος αντίκειται στο άρθρο 85, παράγραφος 1. Τόσο από τη θεμελίωση της προσβαλλόμενης απόφασης όσο και από τις διευκρινίσεις που δόθηκαν κατά την προφορική διαδικασία πρέπει αντιθέτως να συναχθεί, ότι μόνο μερικά από τα στοιχεία αυτά συνιστούν περιορισμούς στον ανταγωνισμό, για τους οποίους έπρεπε να επιτραπεί εξαίρεση. Κατά την άποψη της καθής δεν συνιστούν περιορισμούς του ανταγωνισμού: α) οι προϋποθέσεις αναγνώρισης ενός εμπόρου που αφορούν τα εξειδικευμένα προσόντα των εμπόρων, τις εξειδικευμένες γνώσεις του προσωπικού πωλήσεων, τη συμμετοχή των εμπόρων χονδρικής πώλησης SABA στη διαμόρφωση του δικτύου διανομής και στην εξυπηρέτηση της πελατείας, καθώς και την καταλληλότητα των χώρων πωλήσεως (αρ. 28 της απόφασης)· β) η απαγόρευση προμήθειας των καλουμένων τελικών καταναλωτών «που συνιστούν οργανωμένες μονάδες» (αρ. 34 της απόφασης). Εμπίπτουν αντίθετα στην απαγόρευση του άρθρου 85, παράγραφος 1 και έπρεπε να εγκριθεί η εξαίρεσή τους: η υποχρέωση των εμπόρων να εξετάζουν, αν οι μεταπωλητές, τους οποίους προμηθεύουν, έχουν αναγνωριστεί ως έμποροι από τη SABA και να τηρούν βιβλίο περί του αριθμού των πωληθεισών συσκευών και των ονομά-

των των αγοραστών (αρ. 11 β και γ και αρ. 29 της απόφασης)· οι υποχρεώσεις που περιέχονται στις συμβάσεις συνεργασίας (αρ. 29 της απόφασης).

25 Πρέπει να εξεταστεί για κάθε ένα από τα στοιχεία του συστήματος διανομής που αμφισβητεί η προσφεύγουσα αν η Επιτροπή προέβη στον ορθό νομικό χαρακτηρισμό τους για την εφαρμογή ή μη της απαγόρευσης του άρθρου 85, παράγραφος 1· αν κάποιο τέτοιο στοιχείο εμπίπτει στην απαγόρευση και η Επιτροπή χορήγησε εξαίρεση κατά το άρθρο 85, παράγραφος 3, πρέπει να εξεταστεί αν η Επιτροπή εφήρμοσε σωστά τη διάταξη αυτή.

1. Η υποχρέωση των εμπόρων SABA να προμηθεύουν προς μεταπώληση μόνον αναγνωρισμένους εμπόρους χονδρικής και λιανικής πώλησης

26 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η υποχρέωση των εμπόρων χονδρικής πώλησης να ερευνούν οι ίδιοι προσωπικά, πριν προμηθεύσουν ένα μεταπωλητή, κατά πόσον είναι πράγματι αναγνωρισμένος έμπορος SABA και ιδίως να τηρούν βιβλίο σχετικά με τον αριθμό όλων των συσκευών SABA που παρέδωσαν μέχρι και την ημέρα πωλήσεως και το όνομα του αγοραστή και να υποβάλλουν τα στοιχεία αυτά σε αυστηρό έλεγχο, υπερβαίνει τις ανάγκες που επιβάλλει η διατήρηση ενός συστήματος επιλεκτικής διανομής· η υποχρέωση αυτή δεν συμβιβάζεται με τη λειτουργία χονδρικού εμπορίου με καταστήματα αυτοεξυπηρετήσεως.

27 Κάθε σύστημα εμπορίας που στηρίζεται σε επιλογή των σημείων διανομής, συνεπάγεται αναγκαστικά, για να έχει κάποιο νόημα, την υποχρέωση των χονδρεμπόρων που ανήκουν στο δίκτυο να προμηθεύουν μόνον αναγνωρισμένους μεταπωλητές και παρέχει αντίστοιχα στον οικείο κατασκευαστή τη δυνατότητα να εποπτεύει την τήρηση της υποχρέωσης αυτής. Όσο οι υποχρεώσεις που έχουν αναληφθεί στα πλαίσια ελέγχου δεν υπερβαίνουν τον επιδιωκόμενο σκοπό, δεν συνιστούν αυτές καθαυτές περιορισμό του ανταγωνισμού, αλλά απλώς συμπληρώνουν την κύρια υποχρέωση εξασφαλίζοντας την τήρησή τους. Η Επιτροπή θεώρησε ότι, όσον αφορά τις υποχρεώσεις που επιβλήθηκαν βάσει του εγγράφου αναλήψεως υποχρεώσεων, δεν υπερβαίνουν τις ανάγκες προσήκοντος ελέγχου και αποτελούν συνήθεις δεσμεύσεις ενός χονδρεμπόρου, διότι επί διαρκών καταναλωτικών αγαθών είναι συνηθισμένη απαίτηση στη λειτουργία του χονδρικού εμπορίου η δυνατότητα εξακριβώσεως των εμπόρων λιανικής πώλησης που τα διαθέτουν και των διατιθεμένων προϊόντων. Εφόσον λοιπόν αυτές οι υποχρεώσεις ελέγχου εξασφαλίζουν την τήρηση των προϋποθέσεων αναγνωρίσεως, όσον αφορά τις απαιτήσεις επαγγελματικής ικανότητας, δεν υπερβαίνουν τις απαιτήσεις για την επίτευξη του σκοπού της αναγνώρισης και ως εκ τούτου δεν εμπίπτουν στο άρθρο 85, παράγραφος 1· όταν αντιθέτως εγγυώνται την τήρηση πιο περιοριστικών υποχρεώσεων, εμπίπτουν στην απαγόρευση του άρ-

θρου 85, παράγραφος 1, εφόσον δεν τίθεται γι' αυτές — ενδεχομένως από κοινού με την κύρια υποχρέωση την οποία συνοδεύουν — θέμα απαλλαγής κατά το άρθρο 85, παράγραφος 3. Το αν οι προαναφερθείσες υποχρεώσεις συμβιβάζονται με τη Συνθήκη εξαρτάται από το πως θα κριθούν τα λοιπά στοιχεία που επικαλείται η προσφεύγουσα.

2. Η απαγόρευση της απευθείας προμήθειας των τελικών καταναλωτών που συνιστούν οργανωμένες μονάδες

28 Η Επιτροπή, ναι μεν υποχρέωσε την SABA να σταματήσει να απαγορεύει στους χονδρεμπόρους να προμηθεύουν επαγγελματίες τελικούς καταναλωτές, επέτρεψε όμως συγχρόνως τη διατήρηση της απαγόρευσης προμήθειας ιδιωτών καταναλωτών συμπεριλαμβανομένων των μεγάλων τελικών καταναλωτών «που συνιστούν οργανωμένη μονάδα», όπως σχολείων, νοσοκομείων, στρατοπέδων, κρατικών αρχών και λοιπών παραληπτών αυτού του είδους. Η Επιτροπή δεν θεωρεί αυτόν τον περιορισμό του πεδίου δραστηριότητας των χονδρεμπόρων ως περιορισμό του ανταγωνισμού κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1 της Συνθήκης, ανεξάρτητα από το ότι ανταποκρίνεται στις διατάξεις του γερμανικού δικαίου, διότι είναι σύμφωνη με τη διάκριση των εργασιών μεταξύ χονδρικού και λιανικού εμπορίου και γιατί χωρίς αυτή τη διάκριση θα δημιουργούνταν αδικαιολόγητα πλεονεκτήματα υπέρ του χονδρικού εμπορίου σε σύγκριση με το λιανικό, πλεονεκτήματα που δεν δικαιολογούνται από τις παρασχεθείσες υπηρεσίες και δεν εμπίπτουν στο πεδίο προστασίας του άρθρου 85.

29 Είναι δεδομένο ότι πολλά κράτη μέλη έχουν ρυθμίσει νομοθετικά τη νομική θέση του λιανικού και χονδρικού εμπορίου θεσπίζοντας διαφορετικές υποχρεώσεις και βάρη ιδίως στον κοινωνικό και το φορολογικό τομέα, με αποτέλεσμα τη στρέβλωση του ανταγωνισμού, όταν οι χονδρέμποροι, που σε γενικές γραμμές υπόκεινται συγκριτικά σε πιο περιορισμένες επιβαρύνσεις λόγω του επιπέδου στο οποίο ασκούν εμπορία, ανταγωνίζονται τους λιανεμπόρους στο επίπεδο του λιανικού εμπορίου, ιδίως κατά την προμήθεια ιδιωτών καταναλωτών. Η Επιτροπή, θεωρώντας ότι αυτή η διάκριση των εργασιών είναι κατά βάση σύμφωνη με την αξίωση για ανόθευτο ανταγωνισμό, δεν παρέβη το άρθρο 85, παράγραφος 1. Η προσφεύγουσα εξάλλου δεν αντιτίθεται στην άποψη αυτή· διευκρινίζει μάλιστα ότι το σύστημα των πωλήσεών της είναι οργανωμένο σύμφωνα με τη διάκριση αυτή, αλλά ισχυρίζεται ότι η άμεση προμήθεια σημαντικών τελικών καταναλωτών, των αποκαλουμένων «οργανωμένων μονάδων», είναι καθήκον των χονδρεμπόρων. Επικαλείται σχετικά το γράμμα του άρθρου 2 της οδηγίας του Συμβουλίου της 25ης Φεβρουαρίου 1964 περί της πραγματοποιήσεως του δικαιώματος εγκαταστάσεως και της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών για τις δραστηριότητες που υπάγονται στο χονδρικό εμπόριο, όπου αναφέρεται ότι:

«2. Κατά την έννοια της παρούσης οδηγίας ασκεί δραστηριότητα χονδρικού εμπορίου κάθε φυσικό πρόσωπο ή εταιρία που κατά σύνηθες επάγγελμα αγοράζει εμπορεύματα επ' ονόματί του και για λογαριασμόν του και τα μεταπωλεί είτε σε άλλους χονδρεμπόρους ή λιανοπωλητές, είτε σε μεταποιητές είτε σε καταναλωτές επαγγελματίες ή μονάδες ευρείας καταναλώσεως.»

30 Η οδηγία αυτή καθορίζει τη λειτουργία του εμπόρου χονδρικής πώλησης ως προς την εφαρμογή των διατάξεων της Συνθήκης περί ελευθέρας εγκαταστάσεως και ελεύθερης παροχής υπηρεσιών· δεν μπορεί όμως να υποστηριχτεί ότι έχει ως σκοπό να ρυθμίσει τα θέματα ανταγωνισμού που πραγματεύεται το άρθρο 85. Ορισμένοι ιδιώτες καταναλωτές, όπως π.χ. οργανισμοί, είναι ασφαλώς υποχρεωμένοι να αγοράζουν μεγάλες ποσότητες ορισμένων προϊόντων, όπως τρόφιμα· από την ιδιότητά τους όμως του οργανισμού δεν συνάγεται ότι μπορούν να θεωρηθούν χονδρικοί καταναλωτές κάθε είδους προϊόντος. Η Επιτροπή δεν υπερέβη τα όρια της διακριτικής ευχέρειας, την οποία διαθέτει εν προκειμένω, επειδή δέχτηκε ότι όσον αφορά τα προϊόντα κατασκευής SABA δεν μπορεί να γίνει καμία διάκριση μεταξύ των διαφόρων κατηγοριών μη επαγγελματιών τελικών καταναλωτών. Αυτό ισχύει κατά μείζονα λόγο, εφόσον εναπόκειτο στην προσφεύγουσα να αποδείξει ότι στον τομέα των ηλεκτρονικών συσκευών ψυχαγωγίας την πλησίασαν ή την πλησιάζουν ιδιώτες μη επαγγελματίες καταναλωτές που συνιστούν οργανωμένες μονάδες επιθυμώντας σημαντικές ποσότητες εμπορεύματος· προς στήριξη ωστόσο του σχετικού ισχυρισμού της δεν προσκόμισε κανένα αποδεικτικό στοιχείο.

3. Η υποχρέωση των χονδρικών εμπόρων, όταν προμηθεύουν επαγγελματίες τελικούς καταναλωτές να μεριμνούν ώστε οι αγορασθείσες συσκευές SABA να χρησιμοποιούνται μόνον για επαγγελματικούς σκοπούς

31 Στην προσβαλλόμενη απόφαση αναφέρεται υπό τον αριθμό 15 ότι: «Σύμφωνα με το έγγραφο αναλήψεως υποχρεώσεως αποκλειστικής διανομής των χονδρεμπόρων της SABA (αριθμός 2, παράγραφος 2) οι χονδρέμποροι της SABA υποχρεούνται επιπλέον να μην προμηθεύουν με προϊόντα SABA στην Ομοσπονδιακή Γερμανία και στο Δυτικό Βερολίνο τελικούς καταναλωτές, εκτός αν πρόκειται για τελικούς καταναλωτές, οι οποίοι:

— διατηρούν αποδεδειγμένα εμπορική επιχείρηση,

— χρησιμοποιούν τα προϊόντα SABA μόνο για επαγγελματικούς σκοπούς που συμβάλλουν στην οικονομική αποδοτικότητα της επιχείρησης,

— υπογράφουν την υποχρεωτική δήλωση SABA, η οποία παρέχει εγγύηση τηρήσεως της υποχρεώσεως αυτής, αποδεικνύει αντικειμενικά τον επαγγελματικό σκοπό και αποκλείει κάθε άλλη χρήση και τη μεταπώληση.»

32 Από τις σκέψεις αυτές συνάγεται ότι η Επιτροπή αναγνώρισε κατά την προδικασία, συμφωνώντας με την άποψη της METRO, ότι η επιβαλλόμενη στους χονδρεμπόρους SABA απαγόρευση να πωλούν σε λιανεμπόρους που δεν ανήκουν στον τομέα των ηλεκτρονικών συσκευών ψυχαγωγίας, επιθυμούν όμως να αγοράσουν για επαγγελματική χρήση στην επιχείρησή τους συσκευές SABA, δεν συμβιβάζεται με το άρθρο 85, παράγραφος 2 και δεν μπορούσε να εξαιρεθεί βάσει του άρθρου 85, παράγραφος 3. Αυτός ο αποκλεισμός ωστόσο ενός αδικαιολόγητου περιορισμού του ανταγωνισμού πρέπει να συμβιβάζεται με την τήρηση της απαγόρευσης που αφορά τους εμπόρους χονδρικής πώλησης να προμηθεύουν τελικούς καταναλωτές προς κάλυψη των ιδιωτικών τους αναγκών. Για το λόγο αυτό ο κατασκευαστής έχει δικαίωμα να επιβλέπει την τήρηση αυτής της υποχρέωσης, που είναι απαραίτητη για τη διατήρηση της δομής του συστήματος διανομής του που αποτελείται από δύο στάδια· διαφορετικά ο κατασκευαστής δεν θα μπορούσε να απαιτήσει από τους λιανεμπόρους, που αναγνωρίζει, τις υπηρεσίες που απαιτούνται για την εύρυθμη λειτουργία ενός συστήματος επιλεκτικής διανομής. Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται, χωρίς όμως να προσκομίσει επ' αυτού πειστικές αποδείξεις, ότι οι υποχρεώσεις διεξαγωγής ελέγχου, όπως προβλέπονται στα έγγραφα αναλήψεως υποχρεώσεων, δεν συμβιβάζονται με τις απαιτήσεις του χονδρικού εμπορίου με καταστήματα αυτοεξυπηρέτησης και θα συμβάλουν στην εξαφάνιση αυτής της μορφής ανταγωνισμού.

33 Σύμφωνα με τα στοιχεία που προσκόμισε η ίδια η προσφεύγουσα, το χονδρικό εμπόριο με καταστήματα αυτοεξυπηρέτησης στηρίζεται κυρίως στο ότι η είσοδος στους χώρους πωλήσεως επιτρέπεται αποκλειστικά στους κατόχους ονομαστικού δελτίου αγοραστή από το οποίο διαπιστώνεται όχι μόνο το όνομα του πελάτη, αλλά μπορεί και να ελεγχθεί, αν πρόκειται για φυσικό ή νομικό πρόσωπο που είναι ιδιοκτήτης εμπορικής, βιοτεχνικής ή βιομηχανικής επιχείρησης. Προκειμένου εξάλλου να τηρηθούν οι προϋποθέσεις της γερμανικής νομοθεσίας στους τομείς εμπορίας άλλων ειδών πλην τροφίμων («NON-FOOD») πριν εξαχθούν τα εμπορεύματα διεξάγεται επιπλέον έλεγχος, για να εξακριβωθεί, αν πρόκειται για αγορές που έγιναν με σκοπό είτε τη μεταπώληση είτε την επαγγελματική χρήση στην επιχείρηση του αγοραστή, όχι όμως για ικανοποίηση ιδιωτικών αναγκών. Τα μέτρα ελέγχου που επιβάλλονται με το έγγραφο αναλήψεως υποχρεώσεων έχουν στην ουσία την ίδια αποτελεσματικότητα, μόνο που ο χονδρέμπορος υποχρεούται να δώσει στον αγοραστή μία δήλωση προς υπογραφή, με την οποία βεβαιώνεται ότι η αγορά έγινε για επαγγελματική χρήση. Έχοντας υπόψη τις δυνατότητες κατάχρησης που συνεπάγεται η επέκταση των δυνατοτήτων εμπορίας για σκοπούς άλλους εκτός της μεταπώλησης, η πρόσθετη αυτή απαίτηση δεν φαίνεται ούτε παράλογη, ούτε εμπόδιο επαχθές ή ασυμβίβαστο με τη φύση του χονδρικού εμπορίου μέσω καταστημάτων αυτοε-

ξυπηρετήσεως. Αυτό ισχύει κατά μείζονα λόγο, εφόσον η επιβληθείσα υποχρέωση δεν σημαίνει ότι απαιτείται αυτοπρόσωπη επίβλεψη της εκπλήρωσης των υποχρεώσεων που ανέλαβαν με την υπογραφή τους οι αγοραστές.

4. Η υποχρέωση των εμπόρων χονδρικής πώλησης να συμβάλλουν στην ανάπτυξη του δικτύου διανομής της SABA υπογράφοντας συμβάσεις συνεργασίας

34 Για την αναγνώριση εμπόρου χονδρικής πώλησης SABA στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας και το (Δυτικό) Βερολίνο ισχύουν κατά τον αριθμό 9 της απόφασης οι εξής κανόνες: «Η SABA δήλωσε στην Επιτροπή ότι είναι κατά βάση πρόθυμη να προμηθεύει στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας και το Δυτικό Βερολίνο όλους τους εμπόρους χονδρικής πώλησης, οι οποίοι α) διατηρούν ειδικό κατάστημα, δηλαδή αποβλέπουν σε κύκλο εργασιών που κατά ποσοστό μεγαλύτερο του 50% θα προέρχεται από πώληση ραδιοφωνικών ή τηλεοπτικών συσκευών ή μαγνητοφώνων ή άλλων ηλεκτρονικών ειδών ή διαθέτουν τμήμα εξειδικευμένο στη χονδρική πώληση ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών συσκευών και μαγνητοφώνων, ο κύκλος εργασιών του οποίου μπορεί να συγκριθεί με ενός ειδικευμένου εμπόρου χονδρικής πώλησης ηλεκτρονικών συσκευών ψυχαγωγίας, β) συμβάλλουν στην ανάπτυξη του δικτύου διανομής της SABA, γ) συμμετέχουν στο σύστημα εξυπηρετήσεως SABA, ιδίως εξασφαλίζοντας την τεχνική εξυπηρέτηση των πελατών και την παροχή τεχνικών συμβουλών μέσω ειδικά εκπαιδευμένου προσωπικού, δ) υπογράφουν τη σύμβαση συνεργασίας SABA, ε) υπογράφουν τα έγγραφα της SABA για ανάληψη υποχρεώσεων και ακολουθούν την αποκλειστική διανομή που ρυθμίζεται μ' αυτά.»

35 Οι υποχρεώσεις που αναφέρονται στις περιπτώσεις α) (εξειδικευμένο κατάστημα ή τμήμα), β) (ανάπτυξη του δικτύου SABA) και δ) (σύμβαση συνεργασίας) συνιστούν κατά την άποψη της προσφεύγουσας περιορισμούς του ανταγωνισμού που απαγορεύονται από το άρθρο 85, παράγραφος 1 για τους οποίους η Επιτροπή δεν είχε το δικαίωμα να χορηγήσει εξαίρεση βάσει του άρθρου 85, παράγραφος 3, επειδή δεν πληρούται η προϋπόθεση για μια τέτοια εξαίρεση.

α) Η υποχρέωση για σύσταση ειδικευμένου τμήματος και επιδίωξη κύκλου εργασιών που να μπορεί να συγκριθεί με τον κύκλο εργασιών ενός ειδικευμένου εμπόρου χονδρικής πώλησης

36 Παρά το ότι η διττή αυτή προϋπόθεση δεν αναφέρεται ρητά στα διάφορα έγγραφα αναλήψεως υποχρεώσεων που προσκομίστηκαν στο Δικαστήριο (έγγραφο αναλήψεως υποχρεώσεων ΕΟΚ των εμπόρων χονδρικής πώλησης SABA, έγγραφο αναλήψεως υποχρεώσεως αποκλειστικής διανομής εμπόρων χονδρικής πώλησης

SABA Γερμανίας, έγγραφο αναλήψεως υποχρεώσεων ΕΟΚ ειδικευμένων εμπόρων λιανικής πώλησης SABA, σύμβαση συνεργασίας), η προϋπόθεση αυτή αναφέρθηκε κυρίως, κατά τη διάρκεια της εξέτασης της προσφυγής της METRO, σ' ένα έγγραφο της SABA της 20ής Φεβρουαρίου 1975, το περιεχόμενο του οποίου γνωστοποιήθηκε στην προσφεύγουσα στις 5 Μαρτίου 1975. Απ' αυτό συνάγεται ότι η προϋπόθεση αυτή αποτελεί μέρος των προϋποθέσεων αναγνωρίσεως των εμπόρων της SABA, όταν δεν πρόκειται για ειδικευμένους εμπόρους χονδρικής πώλησης, και ότι η προϋπόθεση αυτή αποτελεί τμήμα του όλου συστήματος διανομής που εγκρίθηκε από την Επιτροπή. Για το λόγο αυτό το περιεχόμενό της πρέπει να εξεταστεί υπό το φως τόσο της παραγράφου 1, όσο και της παραγράφου 3 του άρθρου 85.

37 Η υποχρέωση των μη ειδικευμένων εμπόρων χονδρικής πώλησης να οργανώσουν εξειδικευμένο τμήμα για ηλεκτρονικές συσκευές ψυχαγωγίας αποβλέπει στο να εξασφαλίσει ότι η πώληση των συσκευών αυτών θα διεξάγεται κατά τον ενδεικνυόμενο τρόπο· ως εκ τούτου δεν συνιστά περιορισμό του ανταγωνισμού κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1. Η υποχρέωση αντίθετα, να επιδιωχθεί κύκλος εργασιών που μπορεί να συγκριθεί με τον κύκλο εργασιών ενός ειδικευμένου εμπόρου χονδρικής πώλησης, υπερβαίνει τις απαιτήσεις για ποιότητα που χαρακτηρίζουν ένα σύστημα επιλεκτικής διανομής· πρέπει συνεπώς να κριθεί βάσει του άρθρου 85, παράγραφος 3.

38 Στην προκειμένη περίπτωση όμως η υποχρέωση αυτή συμπίπτει με την υποχρέωση που περιέχεται στις συμβάσεις συνεργασίας για επιδίωξη εύλογου κύκλου εργασιών, έτσι ώστε πρέπει να εξεταστεί από κοινού με τις συμβάσεις αυτές.

β) Οι υποχρεώσεις υπό στοιχείο β (συμβολή στην ανάπτυξη του δικτύου διανομής) και υπό στοιχείο δ (υπογραφή των συμβάσεων συνεργασίας)

39 Οι υποχρεώσεις που αναφέρονται υπό στοιχείο β σχετικά με την οργάνωση και ανάπτυξη του δικτύου διανομής και η υποχρέωση που αναφέρεται υπό στοιχείο δ σχετικά με την υπογραφή συμβάσεων συνεργασίας, με τις οποίες ο χονδρέμπορος δεσμεύεται να πραγματοποιήσει έναν εύλογο, κατά την κρίση της SABA, κύκλο εργασιών και επιπλέον τον υποχρεώνουν να πραγματοποιεί αγορές επί ένα εξάμηνο καθώς και να διατηρεί αποθέματα, υπερβαίνουν τις συνήθεις υποχρεώσεις μιας επιχειρήσεως χονδρικού εμπορίου και τις ανάγκες ενός συστήματος επιλεκτικής διανομής που βασίζεται σε απαιτήσεις ποιότητος. Οι υποχρεώσεις αυτές έχουν ως συνέπεια να δένουν στενά τους αναγνωρισμένους εμπόρους με την SABA και είναι ικανές να αποκλείουν επιχειρήσεις, οι οποίες πληρούν μεν τις ποιοτικές προϋποθέσεις για αναγνώριση, δεν είναι όμως διατεθειμένες ή δεν είναι σε θέση να υποταγούν στις υποχρεώσεις αυτές· έτσι οδηγούν έμμεσα στον περιορισμό του αριθμού και της ίδρυσης σημείων διανομής.

Μπορούν συνεπώς να εξαιρεθούν από την απαγόρευση του άρθρου 85, παράγραφος 1 μόνον, εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις της παραγράφου 3 του άρθρου αυτού.

40 Κατά την άποψη ωστόσο της Επιτροπής (αρ. 28 της απόφασης) η υποχρέωση των χονδρεμπόρων «να συμβάλλουν στην ανάπτυξη του δικτύου διανομής» δεν εμπίπτει στους περιορισμούς του ανταγωνισμού του άρθρου 85, παράγραφος 1. Η εκδοχή αυτή παραγνωρίζει την έκταση ισχύος της διάταξης αυτής, διότι ο ρόλος ενός εμπόρου χονδρικής πώλησης δεν είναι να προωθεί την παραγωγή του ενός ή του άλλου κατασκευαστή, αλλά να εξασφαλίζει τον εφοδιασμό του λιανικού εμπορίου επωφελούμενος του ανταγωνισμού μεταξύ των κατασκευαστών· οι δεσμεύσεις συνεπώς ενός χονδρεμπόρου που περιορίζουν την ελευθερία του ως προς το σημείο αυτό συνιστούν περιορισμούς του ανταγωνισμού. Αυτή η εσφαλμένη εκδοχή ωστόσο δεν συνεπάγεται ελάττωμα της προσβαλλομένης αποφάσεως, διότι η υποχρέωση συμμετοχής στην ανάπτυξη του δικτύου διανομής SABA συμπίπτει πράγματι με τις υποχρεώσεις που παρατίθενται στη σύμβαση συνεργασίας, τις οποίες η Επιτροπή θεώρησε ως περιορισμούς του ανταγωνισμού που είναι επιτρεπτοί μόνο μέσα στα πλαίσια του άρθρου 85, παράγραφος 3. Πρέπει ως εκ τούτου να εξεταστεί αν πληρούνται οι προϋποθέσεις της διατάξεως αυτής.

41 Η «σύμβαση συνεργασίας» που πρέπει να συναφθεί μεταξύ της SABA και των εμπόρων χονδρικής πώλησης προβλέπει:

1) Γενικές υποχρεώσεις της SABA (διαβουλεύσεις με τα συμβούλια των εμπόρων χονδρικής πώλησης SABA επί σημαντικών θεμάτων σχετικών με τις αμοιβαίες εμπορικές σχέσεις, συνεργασία επί θεμάτων τεχνικής ενημέρωσης και χρηματοδότησης).

2) Ειδικές υπηρεσίες της SABA (συνεργασία στη διαφήμιση, διακανονισμός εγγυητικών παροχών).

3) Διατάξεις περί των υποχρεώσεων αμφοτέρων των πλευρών ως προς τις συμβάσεις παραδόσεως.

Η σύμβαση επιβάλλει στον έμπορο χονδρικής πώλησης SABA την υποχρέωση να συνάψει με τη SABA προκαταβολικά τουλάχιστον για ένα εξάμηνο σύμβαση εφοδιασμού για όγκο εμπορευμάτων ανάλογο με την προβλεπόμενη αύξηση της εσωτερικής αγοράς ηλεκτρονικών συσκευών ψυχαγωγίας κατά τρόπο πρόσφορο και για τις δύο πλευρές· περαιτέρω περιέχει υποχρεώσεις σχετικά με τη διατήρηση αποθεμάτων. Επιπλέον ο έμπορος χονδρικής πώλησης SABA υποχρεούται να επιδιώξει «εύλογο κύκλο εργασιών» σε προϊόντα SABA. Η SABA δεσμεύεται από την πλευρά της να καταβάλλει στους εμπόρους χονδρικής πώλησης ετήσιο

δώρο που υπολογίζεται βάσει της καθαρής αξίας των τιμολογίων και κυμαίνεται, ανάλογα με το βαθμό εκτελέσεως των εκάστοτε συμβάσεων παραδόσεως, μεταξύ 0 και 2%. Στην καταβολή αυτή του «ετήσιου δώρου» προστίθεται και η καταβολή του ετήσιου «δώρου προβλεπομένων συναλλαγών», το οποίο καταβάλλεται για την κατά 100% ή για περισσότερο από 95% αποδοχή των καταρτισθέντων από την SABA προτάσεων συμβάσεων παραδόσεως, υπό τον όρο ότι εκτελείται η σύμβαση παραδόσεως που στηρίζεται στις προτάσεις αυτές.

42 Κατά το άρθρο 85, παράγραφος 3, η χορήγηση εξαίρεσης από την απαγόρευση του άρθρου 85, παράγραφος 1 προϋποθέτει ότι 1) η συμφωνία συμβάλλει στη βελτίωση της παραγωγής ή διανομής των προϊόντων ή στην προώθηση της τεχνικής ή οικονομικής προόδου, 2) εξασφαλίζει στους καταναλωτές δίκαιο τμήμα από το όφελος που προκύπτει, 3) δεν επιβάλλει περιορισμούς μη απαραίτητους για την επίτευξη των στόχων αυτών, και 4) δεν παρέχει στις συμμετέχουσες επιχειρήσεις τη δυνατότητα καταργήσεως του ανταγωνισμού επί σημαντικού τμήματος των σχετικών προϊόντων.

43 Σχετικά με την πρώτη από τις παραπάνω προϋποθέσεις πρέπει να λεχθεί ότι η σύναψη συμβάσεως εφοδιασμού για ένα εξάμηνο λαμβανομένης υπόψη της προβλεπόμενης ανάπτυξης της αγοράς πρέπει να καθιστά συγχρόνως δυνατή την εξασφάλιση κάποιας σταθερότητας στον εφοδιασμό με τα σχετικά προϊόντα — με αποτέλεσμα την καλύτερη κάλυψη των αναγκών εκείνων που προμηθεύονται από τον έμπορο χονδρικής πώλησης — και συγχρόνως λόγω της σχετικά σύντομης διάρκειας των συμβάσεων εφοδιασμού να κατοχυρώνει κάποιο βαθμό ελαστικότητας, που θα επιτρέπει την προσαρμογή της παραγωγής στις μεταβαλλόμενες ανάγκες της αγοράς. Με τον τρόπο αυτό εξασφαλίζεται τακτική διανομή τόσο προς όφελος του κατασκευαστή, ο οποίος συμμετέχει στην πιθανή ανάπτυξη της αγοράς του σχετικού προϊόντος, όσο και του εμπόρου χονδρικής πώλησης με τη διασφάλιση του εφοδιασμού του καθώς, τέλος, και των επιχειρήσεων που προμηθεύονται από τον έμπορο χονδρικής πώλησης, διότι διευρύνεται η ποικιλία των προϊόντων που διαθέτουν. Περαιτέρω βελτίωση της διανομής συνάγεται από τη ρήτρα της συμβάσεως συνεργασίας που υποχρεώνει τη SABA να διακανονίζει τις εγγυήσεις με τους χονδρεμπόρους και να τους προμηθεύει τα ανταλλακτικά που χρειάζονται για τις επισκευές που τελούν υπό εγγύηση. Πέρα από αυτά η σύναψη συμβάσεως εφοδιασμού συνιστά για ένα εύλογο διάστημα σταθεροποιητικό στοιχείο για τη διατήρηση θέσεων εργασίας, η οποία, από άποψη βελτιώσεως των γενικών όρων της παραγωγής, ανήκει ακριβώς στους στόχους, την επιδίωξη των οποίων επιτρέπει το άρθρο 85, παράγραφος 3, σε περίπτωση δυσμενούς οικονομικής συγκυρίας.

44 Περαιτέρω πρέπει να εξεταστεί, αν οι περιορισμοί που επιβάλλονται με τη σύμβαση συνεργασίας στους εμπόρους χονδρικής πώλησης είναι απαραίτητοι για την πραγμάτωση των τεθέντων στόχων.

45 Χωρίς δεσμεύσεις για ορισμένο χρονικό διάστημα οι επαγγελματικές σχέσεις μεταξύ κατασκευαστή και χονδρεμπόρου θα είχαν τη μορφή ευκαιριακών σχέσεων που δεν θα επέτρεπαν να επιτευχθεί η σταθερότητα που είναι απαραίτητη, προκειμένου οι ειδικοί χονδρέμποροι και οι κατασκευαστές να μπορούν να ανταποκρίνονται στις υποχρεώσεις που εξασφαλίζουν βελτιωμένο εφοδιασμό. Η Επιτροπή, θεωρώντας ότι η σύμβαση συνεργασίας περιοριζόμενη χρονικά από τη σύμβαση εφοδιασμού στο διάστημα των έξι μηνών παραμένει στα πλαίσια του αναγκαίου, δεν υπερέβη προφανώς τα όρια διακριτικής εξουσίας που διαθέτει.

46 Για να χορηγηθεί εξαίρεση σε συμφωνία που περιορίζει τον ανταγωνισμό, δεν πρέπει κατά το άρθρο 85, παράγραφος 3, η εξαίρεση αυτή να βελτιώνει μόνο τη διανομή του προϊόντος, αλλά και να εξασφαλίζει στους καταναλωτές δίκαιο τμήμα από το όφελος που προκύπτει.

47 Η προσβαλλόμενη απόφαση εκκινεί από το ότι οι προϋποθέσεις εφοδιασμού που συνάγονται για τους εμπόρους χονδρικής πωλήσεως από τη σύμβαση συνεργασίας ωφελούν άμεσα τον καταναλωτή, διότι εξασφαλίζουν για τον ιδιώτη τελικό καταναλωτή αδιάληπτο εφοδιασμό και μεγαλύτερη προσφορά προϊόντων από τον έμπορο λιανικής πωλήσεως. Εκτός αυτού, από τον έντονο ανταγωνισμό που παρατηρείται στον τομέα των ηλεκτρονικών συσκευών ψυχαγωγίας ασκείται επαρκής πίεση, ώστε να παρακινηθούν η SABA και οι έμποροι χονδρικής πώλησης να μεταφέρουν στους καταναλωτές τα πλεονεκτήματα από την ορθολογική οργάνωση της παραγωγής και της διανομής που προκύπτουν από τις συμβάσεις συνεργασίας.

48 Ο τακτικός εφοδιασμός συνιστά υπό τις παρούσες συνθήκες πλεονέκτημα για τον καταναλωτή που αρκεί για να θεωρηθεί ως δίκαιη συμμετοχή στο όφελος που προκύπτει από τις βελτιώσεις που επέρχονται συνεπεία των επιτρεπομένων από την Επιτροπή περιορισμών στον ανταγωνισμό. Ίσως να είναι αμφίβολο, αν για την πλήρωση των προϋποθέσεων που θέτει εν προκειμένω το άρθρο 85, παράγραφος 3, αρκεί η εικασία ότι η πίεση από τον ανταγωνισμό είναι αρκετή για να παρακινήσει τη SABA και τους εμπόρους χονδρικής πώλησης να μεταφέρουν στους καταναλωτές ένα μέρος του οφέλους από την ορθολογική οργάνωση του δικτύου διανομής. Η χορήγηση ωστόσο της εξαιρέσεως μπορεί να θεωρηθεί στην προκειμένη περίπτωση επαρκώς αιτιολογημένη λόγω του πλεονεκτήματος που προκύπτει για τους καταναλωτές από τη βελτιώμενη διανομή.

49 Πρέπει τέλος να εξεταστεί, αν οι υποχρεώσεις που περιέχονται στη σύμβαση συνεργασίας παρέχουν στις συμμετέχουσες επιχειρήσεις τη δυνατότητα να καταργήσουν τον ανταγωνισμό για σημαντικό τμήμα των σχετικών προϊόντων.

50 Από τις εκτεθείσες σκέψεις συνάγεται ότι οι προϋποθέσεις που έχουν τεθεί από τη SABA για την αναγνώριση των εμπόρων χονδρικής πώλησης μπορούν να καλυφθούν χωρίς δυσκολία σε ευρεία κλίμακα από τους εμπόρους χονδρικής πώλησης με καταστήματα αυτοεξυπηρέτησης. Τα προγράμματα αγορών, τα οποία υποχρεούνται από τη σύμβαση συνεργασίας να υπογράφουν οι χονδρέμποροι, συνιστούν προφανώς στοιχείο ξένο προς τις ιδιαίτερες μεθόδους αυτού του συστήματος διανομής. Η Επιτροπή πάντως δεν φαίνεται να υπερέβη τα όρια της διακριτικής εξουσίας που διαθέτει, σταθμίζοντας στον ειδικό τομέα των ηλεκτρονικών συσκευών ψυχαγωγίας αφενός την αναγκαιότητα των συμβάσεων συνεργασίας για την εξασφάλιση ικανοποιητικής συνοχής στο δίκτυο διανομής SABA ιδίως σε σχέση με τους ειδικευμένους εμπόρους χονδρικής πώλησης, αφετέρου δε τις δυσκολίες που προκύπτουν για τους εμπόρους χονδρικής πώλησης με καταστήματα αυτοεξυπηρέτησης και που δεν είναι ανυπέρβλητες, και αποκλίνοντας υπέρ της πρώτης σκέψεως. Τα πράγματα θα ήσαν διαφορετικά, αν οι έμποροι χονδρικής πώλησης με καταστήματα αυτοεξυπηρέτησης είχαν πράγματι αποκλειστεί ως έμποροι στον τομέα των ηλεκτρονικών συσκευών ψυχαγωγίας — ιδίως με πολλαπλασιασμό των δικτύων επιλεκτικής διανομής παρεμφερούς περιεχομένου με εκείνου της SABA. Από τις παραπάνω σκέψεις όμως συνάγεται ότι δεν συνέβαινε κάτι τέτοιο κατά το χρόνο εκδόσεως της επίμαχης απόφασης. Συνεπώς η απόφαση δεν στηρίζεται σε προδήλως πεπλανημένη εκτίμηση των οικονομικών συνθηκών, υπό τις οποίες διεξάγεται ο ανταγωνισμός στο σχετικό τομέα.

51 Η προσφυγή είναι επομένως απορριπτέα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

αποφασίζει:

Απορρίπτει την προσφυγή.

Κρίθηκε από το Δικαστήριο στο Λουξεμβούργο στις 25 Οκτωβρίου 1977.

Kutscher Sørensen Bosco Donner Mertens de Wilmars

Pescatore Mackenzie Stuart O'Keeffe Touffait

Δημοσιεύτηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 25 Οκτωβρίου 1977.

Ο γραμματέας
A. Van Houtte

Ο Πρόεδρος
H. Kutscher